

NA ŠTO OBRATITI POZORNOST PRIJE POČETKA I PRILIKOM ONLINE TRGOVANJA FINANCIJSKIM INSTRUMENTIMA

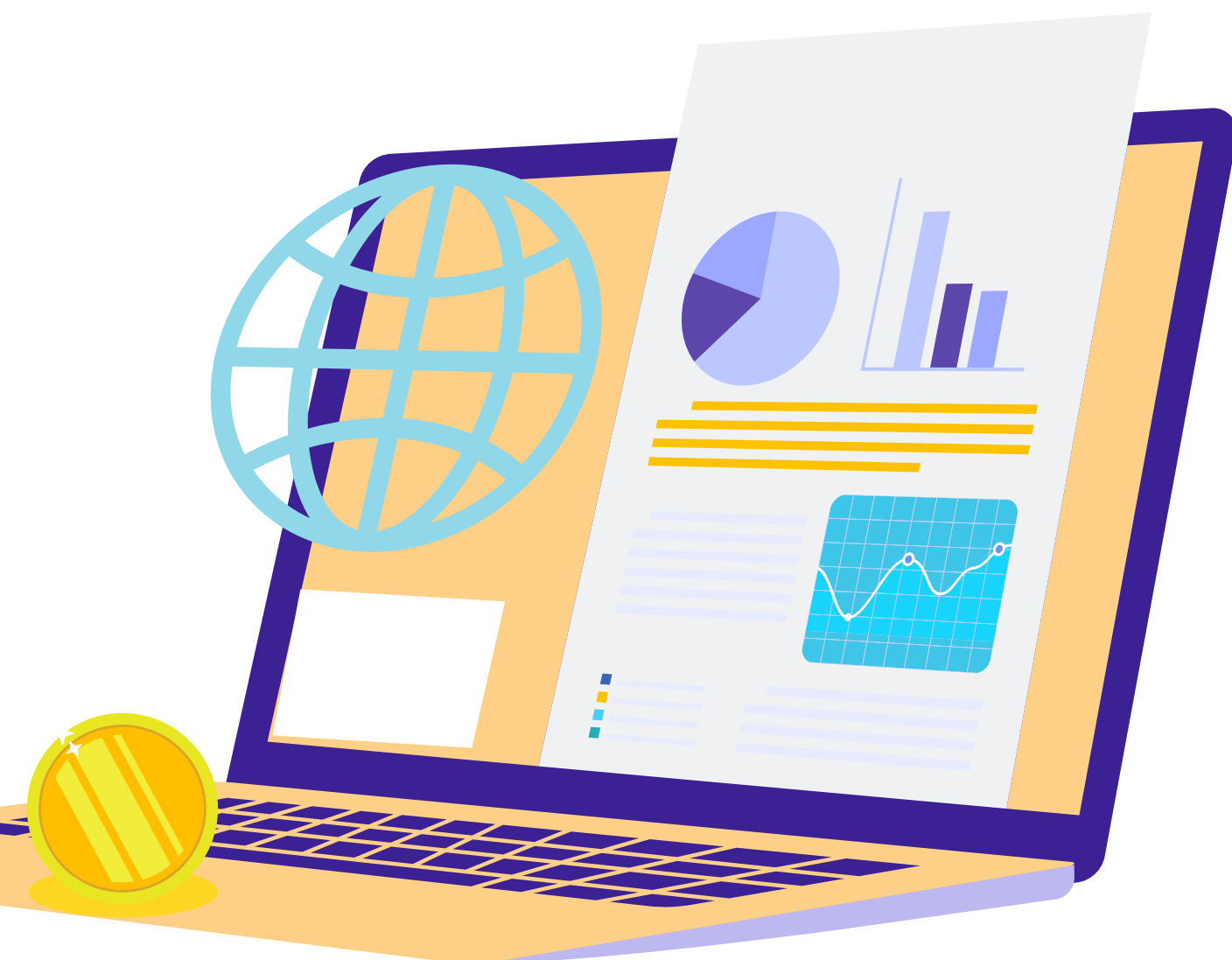

Građanima se učestalo putem oglasa na internetu ili izravnim telefonskim kontaktom nudi mogućnost trgovanja financijskim instrumentima putem raznih internetskih stranica. Takvim internetskim stranicama (koje još nazivamo trgovinske platforme) upravljaju razna investicijska društva (poznatija kao brokerska društva) koja omogućavaju svojim klijentima da, nakon što na platformi naprave svoj račun (*account*), na jednostavan način zadaju kupovne i prodajne naloge i kontinuirano prate kako se kreće vrijednost njihove investicije.

Međutim, velikim brojem takvih online trgovinskih platformi upravljaju društva koja za to nemaju ovlaštenje ili društva koja ne smiju hrvatskim građanima nuditi svoje brokerske usluge. Često se radi o običnim prevarama. Trgovanje putem takvih online platformi izlaže vas visokom riziku da u konačnici ostanete bez novca koji ste uplatili za trgovanje, a da potom imate jako malo opcija kome se obratiti za pomoć.

U ovoj brošuri naći ćete:

- savjete na koji način prepoznati takve platforme
- savjete na koji način komunicirati s osobama koje vas telefonski nagovaraju na trgovanje, kao i
- općenite savjete na što obratiti pozornost kako u konačnici ne biste bili prevareni i ostali bez svojeg teško zarađenog novca.

1.

„Telefonski su me nazvale osobe i nudile mi trgovanje dionicama na jednostavan način uz sigurnu zaradu.“

Ovo se našim građanima često događa, a vjerojatno ste i sami jedna od osoba koju su nazvali. Telefonsko zvanje osoba i nuđenje usluga bez da su te osobe prethodno iskazale interes za takve usluge (u ovome slučaju za trgovanje dionicama) zove se *cold calling*. Takva praksa u RH nije zabranjena, ali u svakome slučaju otvara nekoliko pitanja o kojima trebate voditi računa. Za početak, slobodno **pitajte osobu koja vas zove na koji način je došla do vašeg telefonskog broja**. Živimo u vrijeme kada je zaštita osobnih podataka važna. **Ako niste zadovoljni s odgovorom ili odgovor ne dobijete, prekinite razgovor.**

Na što je nadalje potrebno obratiti pozornost:

Saznajte točan naziv brokerskog društva čije vam se usluge nude.

Ako se radi o legalnom, licenciranom brokerskom društvu, ono će na svojoj stranici jasno istaknuti svoj puni naziv, adresu i licencu regulatora koji mu je izdao odobrenje za rad. Svako brokersko društvo iz RH ili EU-a mora imati odobrenje svojeg nacionalnog regulatora ako želi pružati usluge trgovanja financijskim instrumentima.

Ako vam osoba koja vas je nazvala ne želi nedvosmisleno reći naziv brokerskog društva, ako se na online trgovinskoj platformi ne navodi naziv i adresa društva (najčešće na dnu stranice) ili ako se u dokumentima koji su objavljeni na stranici ne navodi naziv i adresa društva (primjerice, u Općim uvjetima), ne ulazite u poslovni odnos s takvim društvom. Najvjerojatnije se radi o prevari.

Napominjemo kako u većini slučajeva naziv online trgovinske platforme odnosno njezina internetska adresa nije identična kao i sam naziv društva koje njom upravlja (primjerice, adresa platforme je www.ime111.com, dok je naziv društva XYZ abcd Trading Ltd London).

Provjerite u registrima Hanfe smije li brokersko društvo pružati usluge na području RH.

Samo određena brokerska društva smiju pružati svoje brokerske usluge na području RH. To su:

- brokerska društva kojima je sama Hanfa dala odobrenje za rad
- brokerska društva iz drugih zemalja EU-a koja su dobila odobrenje za rad od svojeg nacionalnog regulatora, a koja su izrazila namjeru pružati usluge na području RH
- brokerska društva iz trećih zemalja (bilo koja zemlja koja nije dio EU-a), a koja na području RH osnuju podružnicu. Ovakvih društava u pravilu ili uopće nema ili ima iznimno malo.

O svim tim društvima Hanfa vodi evidencije.

Evidencija društava kojima je Hanfa dala odobrenje za rad nalazi se **OVDJE**.

Evidencija društava iz drugih zemalja EU-a koja su izrazila namjeru pružati svoje usluge na području RH nalazi se **OVDJE**.

Dakle, provjerite nalazi li se društvo čije vas je osoblje kontaktiralo u prethodno navedenim Hanfinim registrima ili kontaktirajte Hanfu izravno na sljedeće kontakte:

investment.firms@hanfa.hr

potrosaci@hanfa.hr

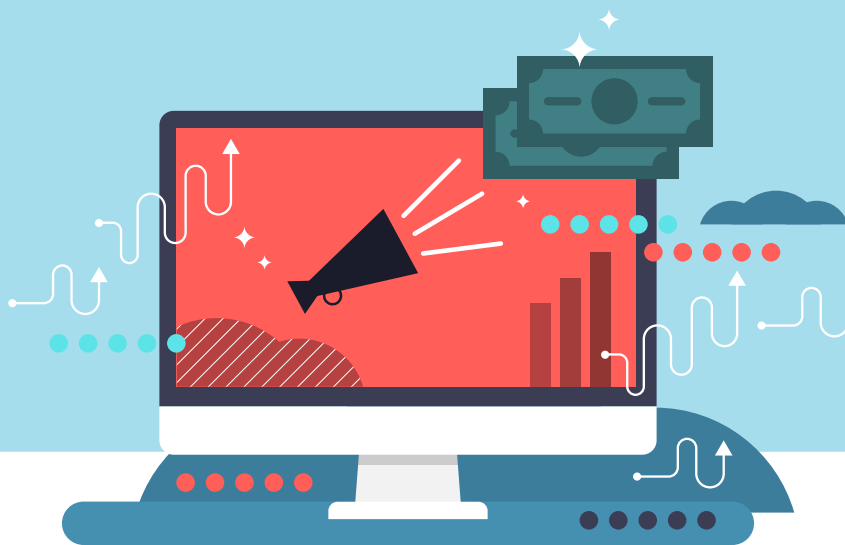
info@hanfa.hr

01/6173-200

Ako se društvo ne nalazi u registrima, ne ulazite u poslovni odnos s takvim društvom. Najvjerojatnije se radi o prevari.

Vodite računa o brokerskim društvima iz trećih zemalja (bilo koja zemlja koja nije dio EU-a), a posebno ako društva imaju **registrirano sjedište na egzotičnim otocima** kao što su: Sveti Vincent i Grenadini, Vanuatu, Maršalovi Otoci i slično. Takva su područja poznata po slabijoj regulaciji te se brokerska društva tamo znaju povezivati s nekim oblicima prevare. **Hanfa preporučuje da se ne upuštate u poslovni odnos s takvim društvima.**

Vodite računa o sljedećim znakovima koji ukazuju na to da se vjerojatno radi o prevari:

Osim prethodno navedenih aktivnosti koje morate poduzeti prije bilo kakvog stupanja u poslovni odnos s nekim brokerskim društvom, obavezno vodite računa o sljedećim znakovima koji su jasan pokazatelj da tu nešto „ne štima“:

1. Uvjeravaju vas da ćete **sigurno zaraditi** i da je „sada prilika koja se događa jednom u životu“ da trgujete i zaradite.
2. Govore vam da trenutno **imaju „akciju“** koju „trebate iskoristiti odmah“ jer traje „samo još par sati/dana“.
3. Nagovaraju vas da uplatite manji iznos sredstava i da se na svoju ruku uvjerite kako je „**jednostavno zaraditi**“.
4. **Nagovaraju vas na trgovanje** neovisno o tome što vi nemate nikakvog iskustva u trgovanju jer ćete „dobiti svojeg mentora“ koji će vam pomagati prilikom trgovanja.
5. **Vrlo su uporni**, zovu vas po nekoliko puta dnevno i ne prihvaćaju „ne“ za odgovor.
6. Osobe se predstavljaju **imenima i prezimenima koja su popularna** i teško se mogu provjeriti, primjerice „Ivan Bošnjak“.
7. Govore vam da je „**vrlo jednostavno trgovati**“ i da ćete trgovati „dionicama“, a zapravo prešućuju da ćete trgovati kompleksnim izvedenicama odnosno financijskim instrumentima koje vjerojatno ne razumijete.
8. Govore vam da ćete **trgovati na „burzi“** i da imaju sve potrebne licence Hanfe ili nekog drugog regulatora.
9. Na trgovinskoj platformi **nema jasno navedenih kontakata** kojima se odmah i izravno možete obratiti, itd.

U tim slučajevima, ne ulazite u poslovni odnos s takvim društvom. Najvjerojatnije se radi o prevari.

Većina online trgovinskih platformi brokerskih društava nisu nikakve „burze“ odnosno tu se ne radi o trgovanju dionicama kao na npr. Zagrebačkoj, Ljubljanskoj ili Frankfurtskoj burzi koje predstavljaju uređena mjesta trgovanja. Tu se zapravo radi o tzv. OTC (over-the-counter), trgovanju izvan uređenih mjesta trgovanja. **Takva vrsta trgovanja sama po sebi nije zabranjena, ali je kompleksna za shvatiti, karakterizira je niži stupanj transparentnosti i zaštite malih ulagatelja, kao što ste vi.**

Tu nećete trgovati „dionicama“ već tzv. CFD-ovima (ugovori za razlike, *contracts for difference*), koji su kompleksni financijski instrumenti koji vam omogućavaju trgovati određenom vrstom imovine (najčešće su to dionice, strane valute, indeksi, zlato i nafta), bez da postajete vlasnik te imovine.

Kupnjom CFD-a razmjenjujete razliku u novcu između kupovne i prodajne cijene te imovine. Ako je razlika pozitivna, ostvarujete dobit koju Vam dodjeljuje provider. Ako je negativna, Vi ste dužni provideru.

Sve te osobine čine ove instrumente kompleksnima za shvatiti i često osobe koje vas kontaktiraju „propuštaju“ reći čime biste zaista trgovali putem njihove platforme (CFD-ovi) i koje su karakteristike tih instrumenata. I zato jednostavno kažu – dionice, što nije istina.

Ako ste ipak stupili u poslovni odnos s takvim brokerskim društvom, sljedeći su znakovi siguran pokazatelj da tu nešto ne štima:

Zovu vas učestalo na njihovu inicijativu te vam govore koje naloge otvoriti i po kojoj cijeni.

Stalno vas nagovaraju na uplatu dodatnog, sve većeg novca.

Vaš vas „mentor“ zove s nekog telefonskog broja koji nije iz RH i to je jedini način na koji komunicira s vama (odnosno nema pisanog traga komunikacije).

Ne možete ih dobiti na telefonske brojeve s kojih su vas zvali.

Učestalo se mijenja osoba s kojom razgovarate, a koja vam je dodijeljena kao „mentor“.

Prestaju se javljati kada date zahtjev da vam isplate natrag vaša sredstva ili kada vaši otvoreni nalozi počnu gubiti novac – baš tada su „uzeli godišnji“ ili „završili u bolnici“ pa vam se danima ne javljaju.

Traže da uplatite dodatan novac za potrebe „plaćanja poreza“, prije nego što oni vama isplate vaša sredstva natrag.

Postaju agresivni i nepristojni kada tražite odgovore i na najjednostavnija pitanja (posebno kada se radi o isplati novca natrag), itd.

Kada vam se to dogodi, nikako ne uplaćujte dodatni novac već ustrajte u isplati svojeg novca. Prijavite slučaj policiji. U tim slučajevima, ako se radi o društvu koje nema odobrenje za rad kao broker i koje nije iz RH, ako je s egzotičnog otočja ili posebno ako uopće ne znate koji je naziv ili sjedište društva, najvjerojatnije se radi o prevari i teško ćete dobiti svoj novac natrag. Zato je posebno važno prije ikakvog stupanja u poslovni odnos s nekim društvom online ili prije uplate novčanih sredstava provjeriti s kime zapravo poslujete.

Ponekad i brokerska društva koja smiju poslovati na području RH ne postupaju u najboljem interesu svojih klijenata.

Ako želite trgovati financijskim instrumentima, uvijek poslužite s brokerskim društvima koja imaju odgovarajuću dozvolu za poslovanje i koja smiju svoje brokerske usluge pružati na području RH.

Međutim, posjedovanje odgovarajuće dozvole i činjenica da Hanfa ili neki drugi regulator iz EU-a kontroliraju zakonitost poslovanja takvih društava ne znači da baš sva brokerska društva uvijek postupaju u vašem najboljem interesu. Regulatori ne kontroliraju postupanja brokera 24 sata na dan. No prednost trgovanja putem licenciranog brokera je ta da se uvijek možete obratiti njegovom regulatoru koji može u konačnici zaštititi vaše interese kao klijenta brokerskog društva, što nije slučaj ako trgovate putem nelicenciranog brokera.

Ako prepoznate bilo koji od znakova upozorenja koji su navedeni u prethodnoj točki, ne ulazite u poslovni odnos s takvim društvom te se javite Hanfi i prijavite takvo ponašanje.

Na što je potrebno dodatno obratiti pozornost?

Boiler roomovi

Praksa je pokazala da inozemna brokerska društva znaju angažirati tzv. *boiler roomove* za potrebe dolaska do novih klijenata s područja RH. **Boiler roomovi su zasebna društva čiji zaposlenici telefonski prodaju brokerske usluge drugog društva, odnosno u našem slučaju telefonski nagovaraju potencijalne klijente na trgovanje.**

Navedena praksa označava postupanje koje nije u najboljem interesu klijenta jer se zaposlenici *boiler rooma* često predstavljaju kao zaposlenici brokerskog društva i često sami kao „brokeri“ ili „mentori u trgovanju“.

Boiler roomovi nemaju dozvolu za rad kao brokersko društvo što znači da vam brokerske usluge nude neovlaštene osobe za koje je vrlo upitno imaju li ikakvo znanje o financijskim tržištima i financijskim instrumentima. Inozemna brokerska društva angažiraju domaće *boiler roomove* prvenstveno zato jer naši građani lakše komuniciraju na našem jeziku.

Dodatan je razlog što strana brokerska društva ne odgovaraju za postupanja zaposlenika *boiler rooma*, za razliku od slučaja kada za promociju svojih usluga angažiraju legalno društvo (tzv. vezanog zastupnika).

Kako prepoznati boiler room?

Uz znakove upozorenja opisane u prethodnoj točki, jasan je znak i kada brokersko društvo iz druge zemlje (npr. Velika Britanija, Cipar) komunicira s vama putem osoba koje govore hrvatski jezik ili je jasno da su s govornog područja bivše Jugoslavije. Za više detalja o tome pogledajte jedno od Hanfinih prethodnih upozorenja.

Investicijsko savjetovanje

Inozemna brokerska društva (i to najčešće preko zaposlenika *boiler roomova*) znaju nagovarati naše građane na trgovanje obećavajući im osobu koja će im „pomoći u trgovanju“ ili „osobnog mentora“ koji će biti u učestalom telefonskom kontaktu nakon uspostavljanja poslovnog odnosa. Pri tome se to „mentorstvo“ svodi na to da takve osobe na svoju inicijativu nazivaju klijente iz RH i potom im jasno govore koji instrument kupiti (odnosno koji CFD nalog otvoriti ili zatvoriti), u koje vrijeme i po kojoj cijeni.

U konačnici, ugovorni se odnos svede na to da naš građanin postupa isključivo kako mu kaže osoba s druge strane telefonske žice, odnosno u potpunosti se oslanja na dane savjete.

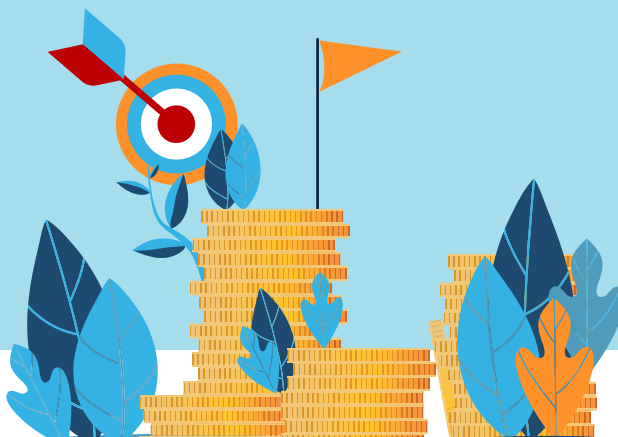
Ovdje je bitno za znati da se u tom slučaju klijentu pruža usluga *investicijskog savjetovanja*. **Investicijsko savjetovanje je kada društvo daje osobne preporuke klijentu s kojim instrumentom trgovati, kada i po kojoj cijeni, a koje u tom slučaju nisu namijenjene široj javnosti.**

U većini slučajeva pružanje takve usluge nije ugovoreno s klijentom, odnosno klijentu se službeno ne pruža takva usluga. Zašto onda društva pristupaju takvoj taktici? Kako bi nagovorila klijente koji nemaju nikakvog prethodnog iskustva da počnu trgovati, kako bi stekla povjerenje klijenta, kako bi klijent otvarao sve veće i rizičnije pozicije temeljem kojih društvo uzima veće provizije za sebe i tako dalje. **Pri tome će društvo paziti da takva komunikacija (davanje savjeta) ne bude pisana, odnosno da joj se teško može ući u trag jer se radi o nedopuštenim aktivnostima.**

Broker je osoba koja samo izvršava odluke i naloge koje mu je zadao ulagatelj, dok **investicijski savjetnik** može malim ulagateljima davati i savjete s kojim konkretnim financijskim instrumentom trgovati, a može čak i samostalno upravljati imovinom malog ulagatelja.

I što je najvažnije, u slučaju da izgubite novac trgovanjem prateći savjete društva, društvo će odbacivati odgovornost jer ste „vi sami u konačnici donijeli odluke s čime trgovati“ odnosno da vam službeno nije davalo savjete jer to nije ugovoreno između klijenta i društva. To definitivno nije postupanje u najboljem interesu klijenta.

I zato, **ako sami nemate znanja i vještina da znate u kojem smjeru bi se mogla kretati cijena CFD-a i ako bi vaše odluke o trgovanju ovisile isključivo o tuđim uputama za koje te osobe u konačnici ne bi odgovarale, onda bi najbolje bilo uopće ne trgovati i ne uplaćivati novac.**

2.

„Naišla sam na oglas na internetu i izgleda da lako mogu zaraditi veliki novac trgujući dionicama. I drugi njihovi klijenti kažu da su zaradili!“

Na novinskim portalima, profilima na Facebooku, Youtube poveznicama i ostalim popularnim stranicama često se može naići na poveznice u kojima se „odaju tajne“ kako brzo zaraditi novac na internetu ili u kojima fizičke osobe (nerijetko slavne hrvatske osobe kao što su sportaši, poduzetnici ili osobe iz javnog života) objašnjavaju na koji način su „zapravo“ zgrnule veliko bogatstvo ili izašle iz financijskih problema te su upravo sada spremne podijeliti tu strogo čuvanu tajnu.

Te su poveznice zapravo prikriveni oglasi kojima vas se želi nagovoriti da počnete trgovati financijskim instrumentima (CFD-ovima) putem online trgovinskih platformi, odnosno nagovoriti vas da na takve platforme uplatite novac. **Teško je utvrditi tko stoji iza takvih platformi/oglasa, a uglavnom se radi o inozemnim društvima koja nemaju dozvolu za pružanje investicijskih/brokerskih usluga na području Republike Hrvatske.** U mnogim se slučajevima zapravo radi o nekom obliku prevare.

Radi se o lažnim člancima na koje ne smijete nasjedati. Ne uspostavljajte odnos s takvim stranicama i nikako ne uplaćujte novac na njihove račune.

Na koji način prepoznati takve lažne članke?

1. Obećava se sigurna i **laka zarada** na način da se počne trgovati online.
2. Navode se primjeri osoba koje su u „teškim životnim situacijama“ skoro **preko noći zaradile veliki novac** i izašle iz financijskih problema pri čemu ne postoji nikakav način da se provjeri autentičnost tih navoda ili identitet osobe.
3. Daju se **opisi lagodnog života** ostvarenog lako zarađenim novcem (putovanja, bezbrižnost) te se daju fotografije velike količine novca, luksuznih automobila, kuća na moru, skupih odijela i satova i slično.
4. Ispod članka je **veliki broj isključivo pozitivnih komentara** „osoba“ koje su navodno primjenom trgovinskih metoda puno zaradile i koje „potvrđuju“ uspješnost platforme.
5. Opisuje se **„odavanje velikih tajni“ trgovanja** koje navodno nitko ne smije znati i koje su samo za vas i koje će vam se odati samo kada date svoje kontakt-podatke.
6. Navodi se da su **poznate hrvatske/svjetske osobe stekle bogatstvo** trgujući upravo tom platformom prateći „nekoliko jednostavnih koraka“ pri čemu se stavljaju slike tih poznatih osoba s kojima se često provode intervjui na temu zarade.
7. **Spominju se „akcije“** na koje je potrebno reagirati odmah i slično.

Ukoliko odlučite trgovati financijskim instrumentima **prvo se dobro informirajte** i upoznajte sa svim rizicima takvih poduhvata te **izaberite samo provjerena i registrirana investicijska društva** koja imaju važeće licence regulatora.